

FANTOMELE TEATRULUI DE ARTĂ DANSEAZĂ ÎN FUM

Tăcerea pe scenă rămâne o marcă a performanței. Cum anume să taci pentru a emoționa? Ce face diferența dintre a te uita în gol numărând în minte „1,2,3,4...” sau cât a stabilit regizorul că e necesar și *acea* tăcere care sincronizează respirațiile unei săli întregi? Ce, mai ales cum, trebuie făcut pentru a trece „Testul tăcerii” pe scenă? Există superbe momente de măiestrie, mostre rare de performanță actoricească, atunci când ascultarea devine magnetică – cel care tace, datorită sincerității și carismei sale, atrage toate sentimentele de partea sa. O privire interpretată cu toate gândurile lămurite, cu toate intențiile topite în expresie și, mai ales, toate sentimentele arătate în toată frumusețea fragilității lor, intensitatea acelor ochi care, în tăcere, vorbesc prin nuanțele sclipirilor ce se pot desluși până în ultimul rând al balconului înalt, acel moment greu de povestit și greu de uitat e un colț din miracolul teatrului.

Asemenea stop-cadre de *teatru de artă* par a fi miza spectacolului *Strigoii*, adaptat de Fausto Paravidino după Henrik Ibsen, în regia lui Rimas Tuminas, la Teatro Stabile del Veneto. Impune mult respect și induce o stare ce se dorește asemănătoare unei transe semi-treze experiența vizionării acestei drame familiale cu accente de tragedie antică. Mijloacele scenice devenite recognoscibile pentru veteranul regizor lituanian sunt folosite echilibrat și cu măsura dată de experiență: fumul care captează scena constant, puseele de muzică ce acompaniază încercările personajelor de a evada într-un oniric dansant, clar-obscurul insulelor de lumină care estompează contururi și amplifică propensiunea către introspecție specifică dramaturgiei ibseniene. Într-un spațiu funest, aproape ostil, personajele gravitează ele însele ca spectre ale unor conștiințe vinovate de a nu fi trăit cu adevărat. Prezențele greoaie, animate de mișcări economice, formale, stângăcia interacțiunilor, adresarea formală și vorbirea „la rampă” folosită cu efect de relaționare indirectă într-un cadru, altfel, destul de realist, compun imaginea unui vid sufletesc; purgatoriul vinovaților fără vină este populat de o defilare șchiopătândă a unor oameni prea puțin exemplari.

Intențiile acestei montări par cât se poate de explicite: o dramă densă povestită mizând pe o atmosferă inconfortabilă, minimalism estetic și prezențe actoricești puternice. „Trucurile” regizorale sunt de efect – muzica din fundal, care izbucnește la intervale inegale în scene coregra-

fiate în acord cu viața interioară a personajului principal masculin, e un personaj de nădejde omniprezent; un narator care ne însoțește ca ghid în mijlocul adevărilor care coboară spre infernul unei existențe tarate de la naștere. Nu e nimic ostentativ în propunerea regizorală; dimpotrivă. Multă băgare de seamă și mult spațiu oferit interpretărilor actoricești care trebuie să strălucească puternic pentru a face relevantă povestea unor trădări careucid destinele urmașilor.

Având-o în rol principal pe Andrea Jonasson (Helene Alving) pariul box office-ului este asigurat încă de la tipărirea afișului. La prima reprezentație de la Teatro della Pergola din Florența, intrarea sa în scenă a fost aplaudată la scenă deschisă; intrare concepută cu o largă întoarcere care să acopere secunde necesare acestei manifestări de apreciere, anticipată just. O vedetă care prin simpla prezență își reconfirmă stătutul. Domină scena, are acel farmec feminin robust și matern, seducător, totuși, o siguranță de sine care captează replicile și umple pe dedesubt sensurile tăcerilor. E un monolit căruia i s-a creat spațiul necesar pentru a putea fi admirat; totul în jur există pentru a o pune în valoare, iar ea rămâne constantă cu această înălțime bine proporționată și oferă un recital în care vocea sa expresivă și nuanțată domină orice alt sunet, indiferent de volumul ariilor care o acompaniază.

Alături de Andrea Jonasson, Fabio Sartor (Pastorul Manders) pare greoi și lipsit de mijloace. E foarte politicoș, ca și când are grijă doar să dea replica fără a risca să stea în lumina partenerii-vedetă. În economia textului personajul său are, însă, un rol cu mult mai important decât acela de „ridicător la fileu”. Monologul său are prea puțină vlagă, scenele care ar trebui să îl aibă ca motor se prelungesc inutil, iar energia pe care o aduce în scenă riscă să atragă plictisul mai degrabă decât spațiul necesar din jurul unei actrițe ce nu pare deloc un bibelou strălucitor și atât. Această discrepanță și acest fel „modest” de a face loc vedetei funcționează în detrimentul poveștii și al spectacolului, dezechilibrând întreaga structură.

La fel de inoportună este și interpretarea disperată a Eleonorei Panizzo (Regine Engstrand) care mizează violent pe o demonstrație de forță exaltată, lipsită de consistență, stridentă în formă, total lipsită de control al mijloacelor, deloc elegantă și aproape crispantă. Pe de altă parte,

Giancarlo Previati (Engstrand) e cel care găsește echilibrul exact între funcția personajului și relația cu partenerii de joc – nu are aerul acela umil, nu pare că mulțumește constant că se află pe aceeași scenă cu o mare actriță, ci construiește, cât se poate de onest, un personaj necesar și verosimil.

Cel care face cu adevărat performanță în acest spectacol e Gianluca Merolli (Osvold Alving). Fiul care se degradează fizic sub ochii noștri, dozându-și homeopatic expresia scenică a bolii degenerative pe care o sugerează rafinat, e adevăratul erou tragic. Rimas Tuminas mizează pe prospețimea, fragilitatea masculinității sale expuse cu atâta voluptate, pe candoarea interiorizării profunde de care e capabil și îi oferă două momente de o simplitate splendidă: o arie cântată în recitativ, stând pe un scaun sub un spot de lumină – acel „*Ridi, Pagliaccio!*”, acel icnet de neputință, frică, pulsivitate ultimă a unei vieți ce începe să se stingă dureros de rapid, acea îngânare a unei linii melodice care explodează într-un solilocviu superb e momentul de vârf al emoțiilor concentrate ca o rază de lumină sub sticla unei lupe. Iar finalul, pașii lui șovăielnici însoțiți spre moarte de un cvartet prea puțin loial, ce conduc spre căderea finală într-o *Pietà* însingurată din care figura maternă lipsește, moartea simbolică, chircită de un gest sugerat numai, e încununarea unei performanțe actricești care demonstrează perfect forța sincerității pe scenă. Fără nicio rezervă, cu o înțelegere exactă a fiecărui gest și cuvânt al personajului, cu măsura parcursului întreg, știind pas cu pas cât trebuie să măsoare în intensitate fiecare moment pe scenă, totul îmbibat cu sentimente care costă cu adevărat, Gianluca Merolli devine vedeta acestui spectacol prin performanța sa.

Strigoii în regia lui Rimas Tuminas a cointat Italia în turneu și a prilejuit întâlnirea cu o actriță de legendă, *Teatrul de Artă* și un mare rol interpretat de un tânăr actor. La final, aplauzele încununează toate aceste reușite; fiecare în parte știe ce apreciază mai mult din ce oferă acest spectacol. Cu siguranță, însă, emoția acelor ochi, acelor tăceri, acelei sincerități, e ceea ce rămâne când cade cortina. Iar Pagliaccio poate râde în continuare, suferind de frumos.

Teatro Stabile del Veneto Padova – *Strigoii* de Henrik Ibsen. Traducerea și adaptarea: Fausto Paravidino. Regia: Rimas Tuminas. Scenografia: Adomas Jacovskis. Muzica: Faustas Latėnas, Giedrius Puskunigis, Jean Sibelius, Georges Bizet. Lighting design: Fiammetta Baldiserri. Cu: Andrea Jonasson, Gianluca Merolli, Fabio Sartor, Giancarlo Previati, Eleonora Panizzo. Data reprezentăției: 7 decembrie 2023, Teatro della Pergola Florența.

Andrea Jonasson
foto Serena Pea

